



# „IGENIS VAN A MOZGÓKÉP KULTÚRA IRÁNT ÉRDEKLŐDÉS A KISTELEPÜLÉSEKEN”

## BESZÉLGETÉS MIKULÁS FERENCCEL

A Kecskeméti Animációs Filmstúdióban beszélgetünk Mikulás Ferencel, a Stúdió igazgatójával. S mert a beszélgetésre percekkel előbb érkeztem, körbejárhattam az épületet, megnézhettem a parkját, benne a fákat, amiket a Stúdió dolgozói, filmes művészek ültettek, valaha Csuhray, három éve – egy kislevelű hársfát – az akkor 70 éves Mikulás Ferenc.

*Mátyus Aliz: Az animációs film-szemle ideje alatt lehetősége volt a Nemzeti Művelődési Intézetnek egy kerekasztal beszélgetésre, tervezett falusi filmklubjainkról, amit köszönettel vettünk Önnek. Szeretném először is kérdezni, hogy tartja, hogy sikerült ez a fesztivál? És mindjárt azt is megkérdezném, hogy intézetünk falusi filmklub elképzeléséről mit gondol?*

Mikulás Ferenc: A fesztivált nyilván azok tudják tárgyilagosan megítélni, akik résztvevők, látogatók voltak. Én belülről úgy látom, hogy a lehetőségekhez képest jól sikerült. Természetesen látom a munkatársaimmal együtt azokat a problémákat, amiket hála Istennek csak mi látunk, kívülállók nem. Kétféle bontanám a dolgot. A fesztivál megszervezéséről azt hiszem elmondhatom, hogy gördülékeny volt. Tartalmi vonatkozásban pedig

egy fesztivált az ott bemutatott filmek minősége határozza meg, ez idén eléggé vegyes képet mutatott, és sajnálatos, hogy hiányoznak a nagyformátumú magyar filmek. Annak idején, 30-40 évvel ezelőtt a Pannónia Filmstúdióban évente készült legalább két egész estés játékfilm és több televíziós sorozat. Ezek ma már hiányoznak, hogy miért, most ebbe nem érdemes belemenni. Nagyon sok fiatal alkotó készített párperces filmet, ami sokszínűvé teszi a műfajt, de ami meghatározó lenne, ami a közszolgálati televízióon keresztül eljuttathatna bizonyos üzeneteket, ezek a filmek hiányoznak. A másik kérdés, ami a konferenciával kapcsolatos, a visszavinni a falura, a kisvárosokba, a kistelepülésekre a mozgókép kultúrát, ez a kérdéskör része annak a problémának, amit nem tudok kiheverni.

Mi az, amit nem tudok kiheverni? Azt, hogy a gyerekkoromat egy parasztpolgár faluban, községben töltöttem, Dunapatajon, aminek nagyon sok hozadéka volt. Egyrészt egy olyan értékrenddel találkoztam, ami meghatározta az életemet. A családi értékrend, természetesen. Egy református közösség, egy protestáns értékrend. A szocializmus idején azt a kettősséget láttam, hogy van egy ránk erőltetett elvárás a politika



részéről, és ugyanakkor a helyi közösségben, a családban, a nagy családban egészen más elvek szerint működnek dolgok. Ez a későbbiek folyamán is meghatározta a szemléletem. Már akkor bosszantott, hogy a falusi gazdálkodást, a viselkedéskultúrát, a színjátzókat, a katolikus legényegyletet és a különböző civil szerveződéseket, amik mind megvoltak, mind elpusztították. Amikor nem vettek fel egyetemre, segédmunkásként kellett dolgoznom, szociográfiai tanulmányok is felfoghattam azokat az éveket, amikor figuránsként<sup>1</sup>

1 Figuráns: (lat.), így nevezik a mérnökök azt a segédet, aki topográfiai felvételeknél a jelző zászlóval vagy a léccel a felveendő, esetleg zsindelemmel vagy cövekkel megjelölt pontokhoz áll. A mérnök a F.-nak, mivel néha igen messze vannak egymástól, előre megállapított jelekkel ad utasítást. Begyakorolt és értelmes F. igen nagy előnyére szolgál úgy a mérésnek, mint a mérnöknek (A Szerk.).

csavarogtam az országban. Ebben az időszakban indult el a táncház mozgalom és minden valamirevaló értelmiségi elkezdett néprajzi tárgyakat, emlékeket gyűjteni. Akkor fogalmazódott meg bennem, ha valamikor én a filmezés közelébe kerülök, olyasmit készítek, ami ehhez a világhoz kapcsolódhat. Amikor idekerültem a rajzfilmstúdióba, fontosnak éreztem azoknak az értékeknek a megőrzését, amibe beleszülettünk. Ezért készültek olyan szériák, mint a *Magyar népmesék* sorozat, amelynek elindítását én találtam ki. Vagy a *Mesék Mátyás királyról*, melynek elkészítését szintén én javasoltam. Vagy itt van a *Mondák a magyar történelemből* sorozat – én kerestem meg Jankovics Marcellt, s kértem fel a rendezésre. Szerzői rövidfilm is több ilyen volt, amit én kezdeményeztem a kollégák felé. És már az első animációs filmszemle alkalmával, ami 1985-ben volt Kecskeméten, megszerveztük, hogy a vidéki városokban is legyenek kihelyezett vetítések. Utána jött az az időszak, amikor megszűntették a mozikat, a filmszínházakat. Hat évvel ezelőtt újra elkezdtük, kivittük a filmeket a környező településekre. Vetítettünk és utána beszélgetéseket vezettek a helyi szervezők. És tapasztaltam, hogy igenis van a mozgókép kultúra iránt érdeklődés a kistelepüléseken. Közben a magyar televízió nem tölti be azt a funkciót, amit be kellene töltenie. Az adófizetők pénzén valami olyasmit kellene sugározniuk, ami az emberek művelődését, kultúra befogadását segíti, és nem a kereskedelmi televíziókkal kellene versenyezniük silány tartalmakat közvetítve. Akkor, amikor – ahogy azt a kerekasztal-megbeszélésen is elmondtam – doboz számra állnak az animációs filmek, akár a Magyar Nemzeti Digitális Archívumban, akár különböző stúdióknál (így nálunk is), amelyekre igen nagy érdeklődés lenne. Mert ezek a filmek hazai értéket képviselnek. És ráadásul nem avulnak el olyan gyorsan, mint a játékfilmek. Az animációnak van egy olyan sajátossága, ami időtlené varázsolja. Ez formanyelvi adottsága, ami a műfajra jellemző.

M. A.: *Itt volt a beszélgetésünkön Bicskei Zoltán Magyarkanizsáról, neki 2002-ben született egy írása Röpirat a filmért címmel, amiben két dolog is van olyan, amiről szeretném a véleményét kérdezni, mert fontos lehet szervezendő filmklubjaink szempontjából. Az egyik, hogy ő azt mondja, kilencéves kor táján gondolja alkalmasnak, hogy egy gyerek*



*már mozgófilmet lásson, addig játsszon inkább tárgyakkal az asztalon, mozgassa azokat, hogy a gyerek képzeletének, fantáziájának legyen ideje mozdulni. Aztán pedig úgy gondolja, hogy nagyon nagy az a filmtermés, ami a gyerekeknek Magyarországon magyar filmekként bemutatatható. Utána serdüülő- és kamaszkorban az igazi nagy magyar és külföldi filmalkotásokkal érdemes a fiatalokat találkozatni, mert akkor olyan súlyos problémái vannak egy embernek, amikor feltétlen a teljességgel kéne találkoznia. Szerinte, ha a falvakban családoknál kezdődne meg a vetítés, és beszélgetés követné, egy idő után ki tudna alakulni településenként egy-egy filmklub. Intézetünk párhuzamosan, több területen indított meg folyamatokat, amikről feltételezhető, hogy a faluban éleszteni lesz képes dolgokat. A Balázs Béla Stúdió egykori társadalmi forgalmazásához hasonlóan, az emberek, közösségek problémáihoz kötődő vetítéseken, beszélgetéseken vissza szeretnénk téríteni az emberekbe a hitet, hogy rajtuk múlik az életük.*

M. F.: Kezdem ott, hogy a filmnézés hány éves kortól igazán hasznos a gyerekek számára. Itt lényeges különbséget kell tenni szerintem az animációs film és a játékfilm között. Arról van szó, hogy mi, amikor valamit ábrázolunk, egy elvonatkoztatás eredményét mutatjuk meg, tehát nem egy az egyben a valóságot, és a gyerekek ezt dekódolják. Gondolatban, érzelemben kénytelenek követni már magát a figurát is, nem

beszélve a mozgássorról és kapcsolatrendszeréről. Emiatt sokkal aktívabbak, és sokkal kreatívabb magatartást kell tanúsítaniuk. Amikor gyerekek csinálnak animációs filmeket – van egy szakör Kecskeméten, vezetője, Szoboszlav Péter több mint 10 éve foglalkozik gyerekekkel, és természetesen nagyon sok filmet láttam, amit gyerekek készítettek szerte a világban –, ezeknek pontosan az az érdekessége, hogy a gyerekek a rajzi ábrázolásnál is egy elvonatkoztatás eredményeképpen vetítik bele az általuk rajzolt egyszerű figurákba a valóságot. Tehát sokkal korábban lehet a gyerekeket megismertetni az animációs filmmel, mert ez kötődik a gondolkodásukhoz. A későbbiek folyamán, tizenéves korukban sajnos a rajzoktatás meg egyéb környezeti hatások kioltják, kilúgozzák belőlük ezt a készséget. De míg kicsik, addig meglepően eredeti dolgokat tudnak elkészíteni. Úgyhogy most például javasoltam, az egyik kolléga unokája rajzaiból tervezzem a kecskeméti autóbuszokra díszítést. Hirdetett a város egy pályázatot, a nagykörúton belül hibrid hajtású Mercedes autóbuszok fognak Kecskeméten közlekedni, ezeknek az új autóbuszoknak a díszítésére magyar népmese-motívumokat kértek, hogy tervezzünk. Ekkor javasoltam a kolléga unokájának a rajzait, annyira eredetiek. A gyerekek az egy külön világ. Nagyon eredeti módon látják a világot. De nem csak rajzban. Csodálkoztam a kisfiam, hogy lefelé folyik a csapból a víz. A nagyobbik fiam rosszul



Szőlő, szőlő

lett attól, amikor elképzelte a végtelent, a világmindenséget. Tehát ők sokkal-sokkal érzékenyebbek sok mindenre. Újraértelmezzük az ő társaságukban a világot, a környezetünket, saját magunk létét, életét. Javasolom, hogy a gyerekek az animációs filmmel foglalkozzanak, mert ez a műfaj illik legjobban az ő ábrázolási technikájukhoz, gondolkodásmódjukhoz.

Hogy egy kistelepülésen hogyan lehet a filmklubokat megindítani, vagy mi az, ami kapcsolódhat hozzájuk, ez egy talány számomra. Ami kézenfekvő, és amit el is mondtam, hogy talán először meg kell az infrastruktúrát teremteni. Bács-Kiskun megyében a könyvtárak rendelkeznek olyan vetítő berendezésekkel – de filmekkel nem rendelkeznek –, amik köré vetítéseket lehet szervezni. Nyilván, hogy olyan filmeket kell bemutatni, vagy uram bocsásá' készíteni, amik valamilyen formában kötődnek az ott élők életéhez, az ő világukhoz. Itt borzasztó nagy mulasztása és hiányossága van az egész médiának, hogy korábban a vidéki, falusi embereket a primitívség színönimájaként jelenítették meg – ami mindig is felháborított – és ugyanakkor halvány fogalmuk sincs nagyon sokaknak arról, hogy azok a paraszt emberek minden szerszámukat saját maguk készítették, hogy ismerték az időjárás törvényszerűségeit, a gyógyítástól kezdve sok mindent. Nem kell ecsetelni, bölcsességeket hordoztak magukban. És ez nagyon jó lett volna, ha tovább él. Nem kellene akkor azt tapasztalni, amikor visszamegyek gyerekkorom falujába – ahonnan a tévesztés

révén a gyerekek elkerültek Sztálinvárosba, Komlóra meg máshova, aztán visszakerültek, nem folytatták a szüleik életét – hogy a házak össze-vissza vannak toldozgatva, az emberek melegítőnadrágban járkálnak az utcán. Rosszul vagyok a látványtól, még a gondolatától is, hogy hogyan pusztult le egy „értékrend”, egy át nem gondolt, vagy egy ránk erőltetett szisztéma miatt.

M. A.: *Mi is emiatt dolgozunk. Talán, hogyha sok irányból, párhuzamosan és sokféle, abszolút minőségi dologgal próbálkozunk, az élesztés sikerülni fog.*

M. F.: Itt egy lényeges dolgot mondanék. Mint mondtam, voltam segédmunkás, figuráns. De mikor később valami „értelmes” dolgot is kellett csinálni, akkor földmérő technikus is voltam, és térképfelújítással foglalkoztunk. Még az 1700-as évek végén készültek kőnyomatos térképek vászonra kasírozott papíron. Az akkori állapotnak megfelelően fölrajzolták, hogy néz ki egy település. És bizonyos időközönként, 30 vagy 40 évenként készítettek egy térképfelújítást, más színű tussal, amin a változásokat bejelölték. Tehát nagyon sok esetben volt egy olyan térkép, amin három-négyféle szín által lehetett nyomon követni egy település változásának az útját. A dűlőnevek mindenhol feltüntetésre kerültek. És a gondolkodásomban ez megmaradt, hogy visszafejthető a történelem. Ha mással nem, az említett térképek segítségével.

Gyerekkoromban a község határát különböző elnevezésekkel hívtuk, és

hát rejtélyes nevek voltak, mert nem lehetett tudni, hogy miért nevezik azt a területet, azt a részt annak, ami. Az jár a fejemben, hogyha minden településen semmi mást nem csinálnának, csak ezeket a térképeket elővinnék, és nyomon követnék akár egy animációs filmmel, hogy hogyan változott a térkép, megismernék a település történelmét. A dűlőneveket összegyűjtének, utána járnának az elnevezéseknek, ez az elsajátítás folyamata egyben az azonosságtudatot erősítené, és akkor hajlandóak lennének a saját településükért is tenni. Ezt, érdekes módon, másféle vonatkozásban tapasztaltam meg. Nem kecskeméti vagyok, ahogy szokták mondani, egy *gyűttment*, mert betelepült, és azt tapasztaltam, hogy nagyon sok ember ezért a városért úgy tett, hogy nem kecskeméti. Egy rádióriport kapcsán jutott eszembe, hogy elméletileg egy értelmiséginek mondott embert érdeklí, hogy hol is van. Hogy otthon érezze magát, meg kell ismernie a település lényegét, ebbe beletartozik a történelme, a kultúrája stb. Ez a megismerés, az elsajátítás folyamata. Azután már az ember szeretne valamit tenni a helyért, ahol lakik, hogy jobban érezze magát. Ezt a folyamatot minden településen érdemes lenne érvényesülni hagyni. És ennek ma már mozgóképes változata is lehetséges, nem játékfilmeket, hanem dokumentumfilmeket érdemes csinálni. Ilyen jellegű dokumentumfilmeket, annál is inkább, mert még azért tetten érhetők és megőrizhetők azok a bizonyos értékek, amik megőrzésre méltóak.

Egy másik dolog, amit tapasztaltam, és ami kapcsolódik ehhez a témához, hogy ezeken a Kecskemét környéki településeken, ahol vetítettünk, nagyon szívesen vették, hogyha elmentünk, és beszélgettünk a filmekről. Nagyon fontos a visszacsatolás. Fontos a kritikusok véleménye. Természetesen itt a filmfesztiválon is az az egyik legkedvesebb programja a rendezőknek, amikor egy konzultáció keretében minden nap, délelőttönként van egy beszélgetés az előző napi versenyprogramok rendezőivel, amikor elmondják a véleményüket a jelenlévő filmkritikusok és kollegák. Kell valamilyen formában egy szakmai visszajelzés. Nagyon sokat megtudhatunk egy filmről, amikor az ember beül egy moziba: egyszerűen a neszezésből, a figyelem követéséből látható, mi az, ami leköti a nézőket. Hozzánk egy évben 120 gyerekcsoport érkezik az ország különböző részeiről, és tanulságos, ha az ember beül, és figyeli a reakcióikat,

vagy ha adott esetben szembe ülve még a tekintetüket is látja. Tapasztaltam, és ezt most csak érdekességből zárójelben mondom, hogy a szöveg nélküli, dialóg nélküli filmek jobban lekötik őket. Jobban oda kell figyelni rá, követni kell. A dekódolás élmény a jelenlévőknek. Ha nem dekódolnak, képtelenek követni az eseményeket, a cselekményt. Tehát, visszatérve a filmklubokra, akkor szerintem érdemes lenne a dokumentumfilmekkel próbálkozni. Amit nyilván most is készítenek (csak nem így hívják őket), gondolom a házasságkötéseken, vannak helyi fotósok, filmesek, akik megörökítik. De hát érdemes lenne egy picit a múlttal foglalkozni. Lezsák Sándornak említettem jó pár évvel ezelőtt a települések történetének a megjelentetését. Ő is gondolt erre, javasolta is, de aztán nem lett kormány szinten foganatja. Pedig ez fontos lenne, mert pontosan ez által, az elsajátítás végett a sajátjuknak fogják érezni az emberek a kistélepülést, meg a nemzetet is. Tehát saját országukat is.

M. A.: *Nagyon köszönöm, mondott olyan javaslatokat, amiket örömmel fogunk felhasználni. Megszületett a Kecskeméti Animációs Stúdióban az intézetünk logója. Van-e története?*

M. F.: Két kollégát kértem fel az elkészítésre, felvázoltam, hogy mi az, amit én igazán fontosnak érzek, ők ezt átbeszélve olyan javaslatot tettek, ami köthető bizonyos mértékben a Stúdió szellemiségéhez, és köthető az Intézet filozófiájához, így született meg ez a logó.

Ami az utóbbi időben egyik meghatározó élményem volt, és amire kicsit

büszke is vagyok, hogy Kecskeméten épült egy új szálloda, amely egy amerikai szállodalánc tagja, és javasoltam, hogy a szálloda szobáiba kerüljenek a *Magyar népmesék* sorozat képei. Minden epizódról egy kollázs készült, és ezzel díszítik ennek a szállodának a szobáit. A másik ötletem, ami ehhez az épülethez kapcsolódik, javasoltam, hogy ültessék körbe a szállodát barackfával, érdemes lenne újra élesíteni Kecskeméten a sárgabarack-kultúrát, annál is inkább, mert olyan kultúrtörténete van a kajszi baracknak, ami párját ritkítja. Egy ünnepség-sorozatot gondoltam: tavasszal, amikor virágoznak a barackfák, akkor lehetne a lányok ünnepe – egy téren vagy utcában a sok virágzó barackfa gyönyörű látvány. Nyáron, amikor érik a barack, a barackbefőtt, a baracklekvár készítés az asszonyok ünnepe, és ősszel pedig, a pálinkafőzés a férfiak ünnepe. Egy egész évet lehetne a barackhoz kötni, egy ünnepségsorozatot a barackhoz rendelni. Ezt is elfogadták, körbeültették a szállodát barackfával. Ez is abba a körbe tartozik, hogy gyűtment vagyok Kecskeméten – ennyi közöm van nekem a szállodalánchoz. Ha már itt él az ember, akkor szeretné jobbítani magát körül a dolgokat. Ebből az önző szempontból, hogy én jobban érzem magamat. Az ilyen önzés jó lenne, ha sok emberben meglenne. De meg is van! Tulajdonképpen kétféle Magyarország van. Azt tapasztalom, hogy ami a médián keresztül átjön, az egy mesterségesen eltorzított kép az országról. Hála Istennek van egy másik Magyarország, ahol értelmes, segítőkész emberek összefognak, segítik egymást. Csak hát,

a dolgok természetéből adódik, nem nagy nyilvánosság előtt történik mindez. Mert idegen tőlük a nagy reklám, a propaganda, hogy mit tesznek.

M. A.: *A beszélgetésre készülve azt olvastam, hogy nem kompromisszum-kész ember, ami megragadta a figyelmet. Ez arra vonatkozik, hogy csak minőségi dolgokat enged készülni a Stúdióban?*

M. F.: Hát, az a helyzet, hogy szerencsém van a kollégákkal. Mert az úgy nem igazán működik, hogy az ember próbálja ráerőltetni a munkatársaira a véleményét. Hanem inkább az a jobb, ha az embernek esetleg van valamilyen kisugárzása, vagy egy beszélgetés során egy értékrenddel találkozik az illető kolléga, akit felveszünk. Ez nemcsak számomra fontos, hanem akikkel együtt dolgozom, azoknak is. Nyilván közrejátsszik, hogy akiket először fölvettem, azoknak még a szüleit is ismertem. Elmentem és megnéztem, hogy mit hoznak otthonról. Voltak olyan szülők, akikkel éveig leveleztem, hogy a gyerekeik hogy érzik magukat, mi van velük. Pótapának kellett lennem. Nem beszélve arról, hogy aztán a későbbiek folyamán az amatőr mozgalomban is láttam olyan fiatalokat, akiket hívtam a Stúdióba. Erdélyből hoztam át új kollégákat, volt, akiket még Ceausescu idejében, nem volt egyszerű. Kinéztem magamnak őket a különböző fesztiválokon, és akkor úgy gondoltam, hogy mindenféleképpen érdemes nekik lehetőséget adni, és akkor minden követ megmozgattam, hogy ide kerüljenek. A másik, hogy igazán nem tudom véka alá rejtteni a véleményemet, ami sajnos egy csomó hátránnyal is jár. Bosszant az, hogy másfél éven keresztül a televízióval nem sikerült elérnem, hogy a Mozgóképek Közalapítvány megszűnése miatt félbemaradt filmsorozataink, filmjeink befejezésében legyenek partnerek – a közszolgálati televízióról beszélek. A filmszakma irányítására pedig egy amerikai producert kértem fel. A Kecskeméti Stúdióknak fontos volt kezdetektől fogva a nemzeti filmgyártás. És hát azt mertem nyilatkozni a *Heti Válasznak*, egy fél évvel ezelőtt, hogy nincs miben reménykednem, mert idáig úgy gondoltam, hogy a kormány fontosnak tartja a nemzeti filmgyártást, de úgy tűnik, hogy ez sem a kulturális kormányzatnak, sem a közszolgálati televíziónak nem fontos. Kányádi Sándor, Weöres Sándor, Pilinszky, Kormos István, akiknek a műveiből készülő munkákról be-



Mondák



Vacs kamati

szélek, amelyek félbe maradtak, és itt állnak torzóként. És nem vagyok képes ezekhez partnert találni, pedig ezekbe a munkákba már egy csomó pénzt beletettünk. Borzasztó rosszul esett a téné elnökének, a Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap pályáztatóinak, hogy én zsarolom őket azzal, hogy egy újságban ilyeneket nyilatkozom. Közben egyszerűn a tényeket mondtam el. Tehát ilyen vonatkozásban valójában nem vagyok kompromisszum-kész, de hát szerintem nekem ez a dolgom, hogy ezt csináljam, és ezt mondtam.

M. A.: *Még szintén olvastam valahol, hogy egyszerűen szeret élni. És nyilván vonz engem az, hogyha valaki egyszerűen szeret élni. De mit értek ez alatt az Ön esetében?*

M. F.: Nem tudom, mások mit értenek ez alatt, talán azt, amire utaltam, hogy egy protestáns családban nőttem fel, ahol a puritánság volt a jellemző. Hárman vagyunk testvérek, anyám egyedül nevelt bennünket, tehát nagyon egyszerű, szegény körülmények között éltünk. Jóllehet anyám egy kistisztviselő volt, falun úri gyereknek minősültünk. A tiszt szegénység. Sajnálom, hogy ez a fogalom kikopott a mai világból. Mi tiszt szegénységben éltünk. Ez azt jelentette, hogy mindig volt tiszta ruhánk, anyánk, ha elszakadt, akkor megvarrta,

mert soha nem jártunk szakadt ruhában, és mindig volt ennivalónk, hogyha nem is sok, és illedelmesen viselkedtünk stb., stb. Tehát, spóroltunk, nem dobtunk ki kenyeret, semmit. Minden hasznosítható volt. Így, ebben a szellemben nőttem fel. Nem beszélve arról, hogy vallásos nevelésben részesültem, tehát az az értékrend, amit a református vallás hirdet, az emberben nyomot hagy. A későbbiek folyamán pedig rákényszerültem arra, hogy gyerekként dolgozzak – harmadikos általános iskolás korom után minden nyáron. Teheneket legeltettem, kőműves segédmunkás voltam, cséplőgépnél dolgoztam, útépitésen, és sorolhatnám, tehát a fizikai munkát is megismertem. A fizikai munka megismerése szerintem nagyon-nagyon fontos. Egyrészt, mert az ember közvetlen közelről látja a munkájának az eredményét, nem közvetve. Másrészt, becsülni tudja azoknak az embereknek a munkáját, akik hajnalban kelnek, és késő éjszakáig dolgoznak. És ennek az összetettségét, amire korábban utaltam is. A másik dolog, hogy hála Istennek, én nagyon jól érzem magam a világban, tehát minden napra megtalálom a magam örömét. És sajnálom azokat, meg csodálkozom azokon az embereken, akik nem így élnek. Amikor fizikai munkát végeztem, a lehető legjobban próbáltam a fát vágni. Összepakolni a szénát egy boglyába. Vagy amikor térképet készítettem, szintén. És ez nálam nem egy csinált dolog, így áll kézre, így esik jól. Valamit tenni a lehető legjobban. Azt hiszem, ebből következik, hogy nem unatkozom, nem emlékszem, hogy bármikor is unatkoztam volna. Mert, hogy sok minden, ami körülvesz,

egyszerű dolog, és én annak örülök. És nem vonzanak olyan dolgok, mint például az autók. Van autóm, de nem tudnám a márkákat sorolni. És nem tudok meghatódni, hogy valakinek tízen vagy húszon valahány milliós autója van. Egyszerűen nem is értem, mi a csudának, amikor csak meghatározott kilométerrel lehet menni a magyar utakon. És mitől jobb az, hogy 20 vagy 30 milliós? Lehet, hogy kényelmesebb? De miért? Az emberi kapcsolatokat sokkal fontosabbnak érzem. Amire utaltam is, hogy hála Istennek kétféle Magyarország van. Nyilván az ember 43 évi stúdióvezetés után elgondolkozik, hogy ha valamit sikerült elérni, akkor az minek köszönhető. És arra jöttem rá, hogy kezdettől fogva arra törekedtem, hogy én jobb főnök legyek, mint amilyen főnökeim voltak. Tehát valahol az emberi kapcsolatokra helyeztem a hangsúlyt, és csak másodsorban a filmekre. Na, most a két dolog úgy feltétele egymásnak, ha olyan emberek készítenek filmet, akiknek megvan a megfelelő tisztességük és ízlésük, akkor az nyilván jó film lesz. Tehát nem csak az számít, hogy valaki milyen tehetséges, hanem az számít a legtöbbet, hogy milyen ember. Az előző házasságomban az apósom sebész főorvos volt, többször beszélgettem vele a szakmájáról, és egyszer azt mondta, hogy elsősorban embernek kell lenni ahhoz, hogy jó sebész legyen valaki. Na, most azt hiszem, hogy a filmeseknél, az alkotóknál is elsősorban embernek kell lenni. Sajnos a művészekről nem mindig van jó véleményem, és ezen is gondolkodtam, hogy miért. Végigültem a filmszakmai kerek-asztal két vagy három éves ülésorozatát, amikor a mozgófilm



Világlátott egérke

## KESERÜ KATALIN: MIKULÁS FERENC ÉS A KECSKEMÉTI ANIMÁCIÓS FILMSTÚDIÓ

Amikor a jövőre 100 éves magyar animációs film első állami intézménye, a budapesti Pannónia Filmstúdió igazgatója, Matolcsy György 40 évvel ezelőtt, 1971-ben egy fiatal embert nevezett ki az újonnan alapított Kecskeméti Rajzfilmstúdió vezetőjévé, az akkor mindössze 31 éves Mikulás Ferenc országjáró körúton gyűjtött össze egy csapatot, hogy legyenek grafikai tervezők, animátorok, operatőrök, vágók (s gyártásvezetők) a fővárosban megálmodott rajzfilmek valóra váltásához. Az egykori filmgyártó csoportból, a Kecskeméti Animációs Filmstúdióból idővel nemcsak önálló alkotóműhely, de a legkitűnőbb rajzolókat, rendezőket és társművészeket vonzó, Kecskeméti Animációs Filmgyártó Vállalat lett (1991), mégpedig olyannyira sikeres, hogy munkatársainak megérte saját vállalkozásként – az önkormányzattal összefogva – működtetni. (A mai Kecskemétfilm /Kecskeméti Filmgyártó és Forgalmazó/ Kft 1993-ban jött létre.) Ebben a nálunk páratlan siker-történetben egymásra épült és összefonódott a folytonos művészi és menedzseri innováció s az egyre igényesebbé vált közönség várakozása.

(A laudáció elhangzott a Magyar Örökség-díj átadásán, 2011 decemberében a Magyar Tudományos Akadémia Dísztermében. A Szín – Közösségi Művelődés közölte teljes terjedelmében a 17.1 – 2012 februári lapszámában.)

törvényt készítettük elő. És nagyon sok neves filmrendezővel kerültem így kapcsolatba, és azt kell mondanom, hogy nagyon sok esetben azt tapasztaltam, hogy a tisztesség és a tehetség nem jár kézen fogva. És ezt megint olyan, amit nem kellemes tudomásul venni. Már-mint hogy az ember csak inkább a műveket nézze, és ne kerüljön az alkotó közelébe. Biztos vagyok benne, hogy sok esetben befolyásolja a mű élvezetét az alkotó személyiségének ismerete.

M. A.: *Lenne-e valami olyan, amit akár az intézetünk, az igazgatónőnk, a tevékenységünk ismeretében ajánlaná?*

M. F.: Hát, amit ajánlanék, az az, hogy valamilyen formában el kellene érni az embereket a kistélepeleken. Most ennek több módja van nyilván, a személyes ráhatásokon túl ott van a televízió, amit mégis csak nagyon sokan néznek, s talán olyan média, amivel a legjobban lehet elérni az embereket. El kellene érnie szerintem az intézetnek, hogy a közszolgálati televízió közvetítsen kultúrát, műveltséget, és adott esetben mozgósítson is. Tehát azok a törekvések, amelyek az Intézet vezetésében kezdenek megfogalmazódní, ezek megjelenjenek a televízióban. Ha Ön megnézi a közszolgálati tévé híradóját, azok a hírek, amiket a vidékről mutatnak, nagyon sok esetben csak bűneset-hez kapcsolódnak. Szerencsétlenül járt, rosszul öltözött, fohíjas emberek beszélnek, elsetetteket mutatnak. Mint már említettem, nem ez Magyarország. Tehát igen is kellene olyan műsorok,

vagy a híradókban is kellene uram bocsá' olyasmiket mutatni, ami segíti az intézet törekvéseit. Az igazgatónő, ahogy látom, sorra a kapcsolatokat alakítja, próbálja ápolni, szőni, újra alakítani. El kellene valamilyen formában érni, hogy a köztudatban nyilvánvalóvá váljon, nem csak a főváros létezik. Csak egy jellemző: mondják a híreket a rádióban a közlekedéssel kapcsolatban, és azt, hogy valamelyik utcában dugó van Budapesten, az egész országban halljuk. Végül is az ország lakosságának egytizede lakik a fővárosban, 9 millió, 8 millió meg más-hol. Miért kell nekünk csak ezt hallani? És, vannak jó hírek is! Aminek örvendek nagyon a rendszerváltozás óta, az ünnepeknek a megjelenése. Ezek az ünnepek, még akkor is, ha nagyon sok esetben csak közös étel- és ital fogyasztás, de bővíthető mindenféleképp, és ez nagyon jó hatással van a közösségekre. Ismerkedés, barátság, kapcsolat. Ma már nincs is olyan település, amelyiknek valamilyen formában ne lenne ünnepe. Ami viszont rossz, hogy egyéb, hagyományos ünnepek kikoptak az emberek életéből. Tehát arra gondolok, hogy az ünnepek

sokszor csak munkaszüneti napok a családok életében is. Emlékszem, gyerekkoromban a vasárnap mit jelentett. Nemcsak azt, hogy meglátstott a terítéken és a főzésen, hogy mit eszünk, hanem akkor a családok meglátogatták egymást. Emlékszem, a nagymamámhoz a testvéreirel eljöttek meglátogatni, vagy mi is elmentünk a nagymamám testvéreit meglátogatni. A megfelelő öltözéktől kezdve minden mutatta a családi és a közösségi ünnepeket. Akkor az ünnep nem csak a fesztiválokat jelentette.

M. A.: *Kereshetjük-e, hogyha indítjuk a filmklubokat, ha kiválasztunk megyéket és falvakat, ahol elkezdjük a munkát, és szakmai hozzáértésére lenne szükségünk?*

M. F.: Igen, nagyon szívesen. És el tudom képzelni, hogy ahogyan az ünnepek, a fesztiválok szerveződnek, ilyen kis filmfesztiválok vagy filmszemlék is legyenek kisebb településeken. Ma már ez nem jelent problémát, mert nagyon sokféle témában lehet meghirdetni különböző filmszemléket. Ma már elég DVD-ken összeállítani a programokat. Lehetne választani olyan témákat, mint a család vagy az öltözék, de lehetne adott esetben akár az ünnepekhez is kapcsolódó, különböző kis fesztiválokat tartani. És akkor a filmklubok ügyét is lehetne segíteni ez által. Most nem akarok rögtönözi, ezt ki lehet találni, de az jutott eszembe, hogy például vannak olyan fesztiválok a világban, ahol csak női filmrendezőket hívnak, aztán olyan, ami csak a gyerekvilághoz kapcsolódó. Aztán vannak, ahol csak olyan filmeket vetítenek, amiket gyerekek csinálnak. Vagy olyanok, amit csak flash-animációval készítenek. Főtéma szerint lehetne keresgélni, és akkor érdekes formában lehetne kapcsolódni az ünnepekhez. Kis filmfesztiválokkal ki lehetne bővíteni a valós ünnepeket, és ez kapcsolódhatna a filmklub mozgalomhoz is.

M. A.: *Örülök, hogy beszélgethettem Önnel, nagyon szépen köszönöm.*

MIKULÁS FERENC 1940. augusztus 17-én született. 1957 tavaszán a forradalomban való részvétele miatt eltávolították a középiskolából. Ezek után segédmunkásként, majd geodétaként dolgozott. Forgatókönyveket írt és rövidfilmeket rendezett. 1970-től a Pannónia Filmstúdióban a rajzfilmgyártással ismerkedett. 1971. június 1-jétől a Kecskeméti Rajzfilmstúdió vezetője, több film és filmsorozat producere (Magyar népmesék, Vízipók-csodapók, Mondák a magyar történelemből stb.). 1993-tól a Kecskeméti Animációs Filmfesztivál igazgatója. 1997-től 2000-ig az ASIFA (Nemzetközi Animációs Filmművész Szövetség) igazgatótanácsának tagja. Több nemzetközi fesztivál zsűrijének munkájában vett részt, többek közt Chiavariban, Szöulban, Ankarában, és Pekingben. Díjai: 1995: Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt, 2004: Chiavari Nemzetközi Animációs Filmfesztivál: az Olasz Film-művészeti Szövetség Max Massimino Garnier-díja, 2008: Balázs Béla-díj, 2008: Bács-Kiskun megyei Prima díj, 2011: Magyar Örökség-díj.